

Szabó Róbert Csaba

KUTYÁK BIRODALMA

BOOKART

Csíkszereda, 2009

A könyv megjelenését a
Communitas Alapítvány támogatta

Szerkesztette
Láng Zsolt

Illusztrálta
Stark Attila

A borítót *Hajdú Áron* tervezte,
Stark Attila illusztrációjának
felhasználásával.

ISBN 978-606-92145-1-0

© Szabó Róbert Csaba, 2009

© Stark Attila, 2009

© Bookart Kiadó, 2009

Kitartottak, madárijesztők

Azon a nyáron, amikor falura adtak a szüleim, hogy soha többet vissza ne kérjenek, a kertben hátul kinőtt egy szőlővessző, és addig csavarodott, addig küszött, míg elérkezett nagyapám betegágyáig. Nagyapának azonban fel se tűnt, hogy valami, egy szőlőinda megállapodik az ő ágyánál, hiszen alig is látott már valamit, hanem én vettem észre. Tudtam, hogy csakis miattam jött el idáig, csakis énérettem küszött annyi akadályon át, és csakis miattam jött be a házba, hogy ott aztán vészjóslóan egy hatalmas cikcakk levelet hajtson, aminek egyik fele máris zörgősre száradt a terméketlenségtől. Később, amikor ki lehetett menni, mert mindezt hirtelen, egyik hajnalban vettem észre, megkerestem a tövét, félve körbetopogtam, végül egészen közel hajoltam hozzá. Az apró, sűrű fű közül nőtt ki ez a szőlő, nehéz elképzelni, mint vágott egy apró lyukat magának a szövevényes, erősen összekapaszkodó pimpó és porcsinfű között, de mégis itt volt. A tövénél, a kissé feldudorodott részekén aztán észrevettem a lyukat. Nem volt nagyobb átmérőjű, mint egy giliszta fúrta, kibélelt üreg, és először annak is tűnt, de ekkor észrevettem valamit. Egy vékony, fehér cérnaszál lógott ki és tűnt el az apró fűszálak között, összebogozódva és belecsavarodva száraz fűszálak és levélszarak közé, úgyhogy alig lehetett meg-

csippenteni a végét. Amikor megfogtam és húzni kezdtem, a szőlő tövénél még jobban feltüremkedett a porcsinos föld, végül, mint egy dugó előpatlant egy celofánba vagy valami áttetsző anyagba burkolt, henger alakú, kisujjnyi, puha, vattaszerű tárgy.

Akkor már egy napja véreztem, életemben először, és rögtön tudni véltem, ez a tárgy mire is jó, és terpeszállásban, kissé térdroggyantva begyömöszöltem lábam közé. A szőlőindát föltekertem a karomra, a tekercset pedig, ami leginkább egy köteg kábelre hasonlított így, hátravittem a kertbe a lyukhoz, utána pedig leültem, leültem a földre, és hagytam, hogy a távozni készülő vérrögök a föld szagától körülveve kitakarodjanak a lelkemből.

Milyen hosszú árnyékot is viselsz te, Lőrincz Terka, mondták, de hiába néztem ekkor már hátra, csak a valós társamat láttam a sarkamban, és zavaromban elpirultam, mert tudtam, hiába csavartam föl, hiába kötöttem össze dróttal, utánam fog nőni az a szőlőinda újra.

Másnap reggelre a csapon át kúszott be a házba, és amikor a tövénél, kint a kertben húzni kezdtem, hallotta az egész ház, ahogy a rozsdás vezetékek csikorogva ürülnek ki, és a csapok öklendezve köhögték föl három teljes napon át a salétromot, a homokköveket és az apró csontvázakat, amelyeket a csőből végképp elkotródó rákocskák hagytak hátra.

Az árnyékom hosszú volt, olyan hosszú, mint én magam és még háromszor annyi, hogy már magam is tisztán láttam, nem kellett hátranéznem, a szembejövők karlengetéseiből ki tudtam olvasni,

mert zsebkendőt sosem mertek volna használni a falu poros utcáin.

Harmadnap az elektromos vezetékeken át hatolt be a házunkba, kivágva két biztosítékot, és egy megaszalódott szőlőszemet felejtve az egyetlen villanykörteben, amit aztán a felsőszomszéd kaparintott meg, miután kihajítottuk a folyópartra, úgyhogy sosem érhetett el a tengerig, mert a szomszéd maga ásta el az óriási gyümölcsöket hozó citromfájának tövébe.

Csak negyedik napra gyengült kissé, és akkorra az én lábszáraimból is kitakarodtak a fájások, az alhasamból visszahúzódott csöndes üregébe a kígyó, és gyengeségében a szőlőinda csupán a ház sarkáig ért el, és amikor bakancsommel rátapostam, hogy ne tudjon odább mozdulni, éreztem, kiszáradt venyigére lépek.

Megágyasztunk a sok elszáradt szőlőindának a kemencében, tésztát gyúrtunk, kalácsot tekertünk, és begyújtottunk, a felszálló füst és korom sötétsége nem riasztott annyira, mint a kertben ólálkodó szomszédok hónaljszaga, ahogy keserű igyekezetükben talpukkal siettek kitapogatni a porcsinfű alá fúrt lyukakat. Nem is sejthetik, hogy útravalót éget nekem ez a begyújtott kemence, hogy jövő hónapra, amikor a lyukakból újra nekifut megtalálni engem az inda, messzi érjen utol, ne tehessen kárt házban, udvarban, faluban, ne bánthasson rajtam kívül senkit.

Kipucoljuk a kutakat, friss vizet hagyunk a kancsókbán éjszakára, az itatóvályukba kézzel fogott halat hordunk a folyóból.

Azon az őszön, amikor a szőlő olyan bőségesen hozott, hogy a régi, lötyögő dongájú hordókból ki kellett szállítani a házinyulakat, elhagytam a falut, és hiába kerültek vérvörös színű újborkok a kárácsonyi asztalokra, senki nem vehetett rá, hogy visszatérjek. Ha bemerészkedek a szőlősökbe, a homok alá bújtatott húzások felnyúlnak, és a tőkékhez kötik a bokámat. Ha arra ébredek, hogy letről, a házból hívnak, hogy hangok ölelik át a csuklómat, bizonyára engednék a csábításnak, ha nem jutna újra eszembe a citromfa alatt pihenő százasa égő. Jobb híján az alvó falu fölött virrasztok, és kicserélem az összeroskadni látzó madárijesztőkben a szalmát, és míg ekként tartom a lelket a szárnyasok igazi ellenségeiben, letről kutyákat menesztenek a nyomomba, mert néha a kettétört karókat hazahordom a hátamon tűzgyújtani.

Emlékszem, tiszta, verőfényes hideg napon futottam össze a kerülővel, de nem kérdezett tőlem semmit, úgy tett, mintha észre sem vett volna. Később mégis láttam, hogy engem figyel, félszemmel fölfelé bámult, miközben a kútnál a sarkával a forrás jegét törte, hogy a nyárról ottragadt poharát kiszabadítsa. Hát mégis észrevett, és most nem tud kiűzni gondolatai közül, döbbentem rá. Innentől rendes ruhám is lesz, bár a faluban egyre jobban elharapózott a hír, hogy kitartott lettem, és bárcsak elpusztulnék. Nyárra még odébb fogok költözni, talán beveszem magam az erdőbe, hogy az asszonyok, ha vagdalni jönnek a szőlősbe, ne dobáljanak meg görönggyökkel, úton talált kavicssal. Éjszaka visszajövök, és a kerülőtől ka-

pott szőlőszemekkel csillapítom mérgemet, vagy ha mérges nem vagyok, szomjamat. Nemsokára egészen meg tudom győzni a kerülőt, hogy ha egyszer a régi ház felé jár, takarítsa ki gyökerestől azt a rám leselkedő indát.

A madárijesztők foltozását is elvállaltam, és már csak néha játszom el mozdulatlanul vigyorgva a karók között a szerepet, hogy magam is tőkéletesen el tudom üzni a seregélyt. A kerülő, akinek a kitartottja lettem, beszélt le róla, neki hiszek egyedül, bár bűdös a szája. Azt ígerte, jövőre lemehetek, ami már önmagában erőt ad nekem, hogy szembenézhessek összes félelmemmel.

Először a déli oldal égett le, és zavarodottan futkostam, a hajam téptem, mert senki nem jött, hogy homokot szórjon a tűzre, a lángok végignyalták az oltott tőkét, a füst megfojtotta a kergek alatt készülődő rügyeket, kiégett, kifordult minden a földből, ami egyszer is arra készült, hogy metszett pohárba csurogjon. Azután a tűz végigkaptatott a gerincen, átfordult a hegy másik oldalára, ahol a novák készültek a tavaszra, a sistergés, ahogy a nedves töveket elérte a tűz, végül eljutott a falu alvó népéhez, de mire fölértek, bár reggel volt, sűrű éjszaka szállt rájuk pernyéből.

A sötétségtől nehezen lélegző hegyről másnap délután üzték el a lányt, aki három épen maradt madárijesztő alatt kuporgott. A kerülőt bízták meg az üggyel, úgyis mindenki azt pletykálta, a kitartottja a nő. Nem csalatkoztak benne, a kerülő elintézte, később azt hazudta, belerúgott egyet búcsúzásul, amin jót derültek a kocsmában. Másnap reggelre fölakasztva találták a ke-

rülöt, a kötél belseje pedig üres volt, akár a cső, mintha nemrég húzódott volna vissza belőle valamiféle kúszónövény, olyan, amelyet húsz év múlva láthatnak majd az egykori szőlősgazdák, ha a régi csonkokhoz, a déli szőlőshöz kiballagnak emlékezni.

Sűrű bozót nő be mindent

B. Simon Görgy emlékének

Kiterjedt család a Mikuláék famíliája, ha akarják, egy egész kultúrotthont betöltenek, olyanok, mint egy népesebb lakodalmi gyülekezet, de bokorként is ábrázolható nemzetségük szétterjedtsége. A hajuk sötét, szőrzetük sűrű, fekete. Az országnak abban a részében élnek, ahol sok a domb, a szilvafa és a sírba készülődő idős ember. Elvadult temetőket is lehet arrafelé látni, olyan is megesett, hogy a szilvások többé nem fogadtak magukba élő embert. És halottat is csak nehezen. A családi sírokra egy-egy szilvafát köteles mindenki ültetni, ezért nőtt be olyan sűrűn a temetődombot a szeszt adó gyümölcsfa, a szesz egyenesen az ősök lelkéből párolog ki, a férgek ugyanis mindent elrágnak, de a szeszhez nem nyúlnak, hagyják, hogy a követségbe lenyúló gyökerek föl szívják, és a gyümölcsbe raktározzák. Ha van valakinek szilvafája, halottja is van, és ha halottja van, pálinkája is.

Mikula Annának egyszerre három halottja is van, egy sírba temette őket, mert egyszerre haltak meg, és egyformán drága volt neki mindegyik. Mikula Anna azon töpreng, mikor a temetőkertben jár, hogy a halottak a föld alatt már nem is képesek közlekedni a sok gyökérlombtól, minduntalan belegabalyodnak, lehet, az is megesik, hogy

valaki már nem is a saját sírjában fekszik, hanem egy gyökérkoronán fönnakadva. Mert a férgek nem egyszerűen szétrágják a testeket, hanem arrébb hordják, a nedvek szétterjednek, feloldódnak, van, aki három méterrel is odább kerül, és ott fesi kőverre a földet. A halottak tehát nem maradnak közöttünk, a föld alól is arrébb állnak, nyögi, és kerülgeti az elvadult bokrokat, mintha valóban három kedves halottját keresné földet is átsütő tekintetével. Bizonyosak lehetünk benne, hogy Mikula Anna látja is a halottait, mert mindent tud róluk, idejének nagy részét a kertben tölti, a temetőkertben. A faluban is költözködnek az emberek, csak éppen három méter helyett egy egész ezer kilométert mennek odébb, és ott festik kőverre a földet. Autóbuszokkal mennek el, sok csomagot nem visznek, gyűjteni mennek, nem szétosztani. Azért szétosztatnak. Csak az öregek maradnak otthon, az öreg Mikuláék szerte a faluban, mind-egyik ablakban ül egy Mikula, lesi a távozókat, és várja megérkezni a hazatérőket. Jó nagy csend lesz, csak tévék zümmögnek, mint méhek a kaputárban, halkán, és úgy tűnik, messziről. Mikula Anna huszonöt éves lesz idén, májusban tölti. Adigra minden szilvafa elvirágzik, akkor már a darzsak pusztítják a levelet és az alakuló termést egyaránt, kifúrják az ujjbegynyi, zöld aligszilvát. De mindez észrevétlenül történik, csöndben, lágy zümmögéssel, vagy legalábbis alig észrevehetően. Mikula Anna egyik nap lejön a temetőkertből a méhek táncától kísérve, és rádöbben, hogy csupán ő maradt egyedül a huszonévesek közül. Az öregek fejcsóválva nézik a temető felől közeledni,

Sűrű bozót nő be mindent

mint aki lekéste a távolsági buszt, vagy már semmiféle buszt nem képes elérni, és úgy váltanak csatornát, hogy a gombnyomásba egész karjuk lendületét beleültetik bosszúságból. És nem titok már az sem, hogy a szilva a rózsafélék családjából származik, bár ezt még mindig annyira kevesen tudják, hogy akik szilvafákat ültetnek, azok közül is csak elvétve néhányan tartják észben, pedig a szilva, ha elvadul és vadhajításait mindenhonnan a felszínre küldi, akkor töviseket is hajt, akár a rózsza meg a kökény.

Így történt, hogy a temetőkertbe először vasárnap délután kettőkor nem lehetett bemenni. Mikula Anna állt a kapuban, és elborzadva figyelte a bozótot, a bozót mélyén lappangó árnyékokot, majd sarkon pördült, hogy öléből kiesett a fonott kosár a vágott virágokkal és hagymákkal, hazáig futott, otthón kiválasztotta apjától maradt fejszéi közül a legélesebbet, úgy loholt visszafelé is, hogy a baltanyél lucskos lett tenyere izadtságától, majd csépelni kezdte az összehajló ágakat, pontosan ott, ahol legutóbb lépett be a kertbe. Kitarató volt, elszánt, mert a bozót gyomrában mindenki ott volt, aki valaha is számított neki a világon, és a csapást estig vágta, másnapig vágta, míg csak rá nem bukkant szeretteire. Az ösvény szűk volt, kutyának való, négykézláb lehetett közlekedni rajta. Mintha a halottak indultak volna meg fönt a kusza gyökerek között csavarogva, Mikula Anna azonban egyedül tekergett, kúszott és hasalt a tüskés bokrok alatt, és még soha nem látott örömmel borult szeretteire, amikor elérte őket. Tudta, hogy most min-

denki a helyén van, otthon várják őt, mert sokat fáradt, és a balta éle is kicsorbult.

Másodszor Mikula András temetésekor nem lehetett a temetőbe lépni, az öreg Mikulák körbeállták a szilvás bozótot, és míg Mikula Anna behúzta maga után egy nadrágszíjjal a koporsót, csöndesen és fogatlanul énekeltek valami érthetetlen szövegű dalt, talán azt, hogy Erős várunk nekünk. De hogy ki az az erős vár, azt nem lehetett érteni. Máskülönben csend volt újra, az öreg Mikulák kidülledt szemmel bámulták az egybekapaszkodó szilvást, ami olyan összefüggőnek tűnt, hogy azt gondolták, Mikula Annát is örökre elnyelte. Egy ideig álldogáltak még a bozót előtt, ami valaha a temetőjük volt, aztán egyenként elszállingóztak, sorra lehetett hallani a hazatérők után csapódó kapukat, és azt, hogy fokozatosan mindenütt kinyitják a tévékészülékeket. Anna pedig a temetőkert közepén, ami többé nem kert volt, hanem dzsungel, és a közepét is nehéz lett volna megtalálni, a szeretteit kérlelte, hogy szorítanak helyet néhai Mikula Andrásnak, mert szeretteinek sírja mindig puha volt, akár a tollpárna, és nyitva állt örökké, mert odaát többen voltak, míg itt csupán Anna maradt, ezért várták szüntelenül. A kérlelés felért egy temetésnyi imával, Mikula Anna szerettei pont annyit vártak, azután maguk közé engedték szállni néhai Mikula Andrást, hiába pörölt velük még életében, lent tágasabb csapásokon közlekedtek, úgy látszik, mondták Annának, megfordult a világ, és a gyökerek a felszínre bújtak. Megfordult a világ, mondogatta Mikula Anna is magában, a vén Mikulák a felszí-

nen, a fiatalok meg szétszóródva a világ poklának bugyraiban.

Ült, csak ült Mikula Anna a temetődomb közepén, mintha csak a világ közepén ült volna, lába előtt az a sok halott, és a sűrű bozótól nem látta rendesen a falut, a csapáson újabb és újabb vadhajtasok törtek elő, a vékony, nedves és zöld ágak összeborultak, mintha csak aludni készültek volna, nem is lehetett megmondani, mikor sötétedett be egészen, de tény, hogy Mikula Annát ott találta az éjszaka. Mikula Anna pedig valóban helytartónak érezhette magát, mert olyan édesen aludt, mintha mindig is itt állt volna az ágya, a szerettei pedig az egyre tágasodó csapásokon sétálni indultak, úgy, ahogy azt életükben is csinálták, s ha nem is életükben, a felszínen mindenképp.

Ha a világ megfordult volna, akkor mi lennénk a halottak, kérdezték nevetve Mikula Annát az Őreg Mikulák, és a bozótban ott kéne legyen képletesen mindahány kölykünk, kacagtak fogatlanul, és hogy a holtak széles tisztásokon sétálgatnak, míg idefönt sűrű bozót nő be mindent. Sűrű bozót nő be mindent, ismételte velük Mikula Anna, és hallgatott, sokáig hallgatott, mert szeretteitől, akik egyszerre költöztek el, tudta, hogy a hallgatás a haszontalan dolgok orvossága. Az éjszakát újra a bozót közepén töltötte, szerettei ott várták, puha ágyat vetettek neki, óvták a tüskéktől, a darazsaktól és a férgektől, amelyek mindig testekre vadásznak. Mikula Anna még álmodott is, és bár reggelre ébredve nem tudta volna megmondani, miféleképpen, azt tisztán érezte, hogy mindezen álmok egész napra valók, kitartanak azok estig, ott

zűmmögnek benne, mint sosem fáradó karórája a bal csuklóján pulzusával egyszerre. Korán kelt, és mire kiért a bozót széléig, a haját megfésülte a sok csapásra hajló ág, arcát harmat áztatta. A faluban csönd volt, az Öreg Mikulák még aludtak, egy-egy ablakszem mögött kéken vibráltak a kapcsolatlan képernyők, de a Mikula Anna öröksége, a Mikula Anna háza bizony búzlott a békétlenségtől, az ablakokat szurokkal öntötték le, a kaput szarral mázolták be, és a tetőn két dögölt macskát dobtak át zsinegre fűzve.

Harmadszorra azután nem lehetett a temető-kertbe menni, hogy Mikula Anna beköltözött a bozótosba szeretteihez. Az Öreg Mikulák állhattak egykori temetőjük előtt, énekelhették az Erős várunk nekünköt, semmi sem történt, a temető kapuja, akár sokak előtt már annyiszor a mennyországé, nem nyílt ki, a bozótos nem vált ketté, hiába mutogatták díszes koporsóban halottaikat. Azonban Mikula Annát nem úgy nevelték szerettei, hogy hagyja istentelenül elkárhozni a Mikulákat, és minden hónapban egyszer megjelent a bozótos szélén, ahol rendszerint három vagy négy, néha, influenzajárványok idején akár öt koporsó is feküdt szépen sorba rakva. Mikula Anna pedig összeszedegette őket, mint lepotyogott gyümölcsöket, nadrágszíjjal egyenként bevonszolta őket, és szeretteihez könyörögve nyert bebocsáttatást nekik a holtak rendes világába. És befogadták Mikula Anna szerettei rendre az egykori haragosokat, szarkenőket és macskafojtogatókat, be a szurok-öntőket, és még azon felül mindenkit, aki csak egyszer Mikula volt és ebben a faluban élt. Gyűlt,

gyülekezett a sok halott Mikula Anna szeretteinél, többen is voltak már, mint egy vendégségben, megtöltöttek volna egy egész kultúrotthont, de akár egy bokor segítségével is ábrázolni lehetett volna őket szétterjedtségükben.

Amikor az elsők visszajöttek az ezer kilométerre lévő országokból, alig is találtak már valakit az Öreg Mikulák közül, azonban mindegyik megmaradt Mikula nagyon jól tudta a bozótos történetét, számon tartotta az eltemetetlen holtakat, és tudta, hogy Mikula Anna ott kísért valahol a bozótos közepén. A fiatalok jó erőben voltak, egy vásárnap délelőtt bekúsztak a kutyáknak való járatokon, négykézláb törtek előre, egyszerre több irányból haladtak az egykori temetőkert közepe felé, de semmit nem találtak. Nem volt ott semmiféle Mikula Anna, nem voltak elföldeletlen holtak, csak összenőtt, vadszőlővel összegabalyodott szilvafákat találtak, és mire este lett, fölállva lehetett közlekedni a mohos sírok között, két nap múlva pedig szekérrel, mert a fiatalok láncfűrészeket is hoztak, mert úgy érezték, szükségük lehet még valaha erre a helyre.

Tartalom

Kitartottak, madárijesztők	5
Sűrű bozót nő be mindent	11
Csomagokba gyűrt életekkel	20
A Paradicsommadár tövében	22
Isten hozott itthon, Rajnai Eszter!	30
Reggelre megöregszenek	43
Az a különös, felhő alakú folt	48
Masnis nagybabával	58
Rác Florin tizenhat disznótora	64
Istenház	78
A játékos	82
Történet két méterre	89
Kikapart lelkek	94
Utazás haza, vonaton, és ennek a története	102
Akármilyen megsemmisülés	106
A méhkirálynő	110
A gyógyvizek összes kénje	122
A város pedig kiürül	134
A Beszélő Ember	137
Töredékek álmoskönyvhöz	150
Anyánk húsából	157